Pasaules meži skaitļos - resursu bilance, ekonomika un ilgtspēja

Latvijas Mežu sertifikācijas padome sadarbībā ar Zemeunvalsts.lv

Meži klāj gandrīz trešdaļu no visas Zemes sauszemes teritorijas un ir neaizstājami planētas klimata regulēšanā, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un globālajā ekonomikā. Jaunākie ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (*FAO*) globālā mežu resursu novērtējuma (*Global Forest Resources Assessment 2025*) dati liecina, ka pasaulē kopumā atmežošanas tempi pēdējā desmitgadē ir palēninājušies, tomēr kopējā mežu platība joprojām sarūk. Vienlaikus meža resursus arvien spēcīgāk apdraud klimata pārmaiņas, savvaļas ugunsgrēki un pieaugošais globālais pieprasījums pēc koksnes.

Pasaules mežu statistikas kopsavilkums

Mežu platība un ģeogrāfiskais sadalījums

Pasaules kopējā mežu platība sasniedz 4,14 miljardus hektāru, kas ir 32% no globālās sauszemes platības jeb vidēji 0,50 hektāri uz vienu planētas iedzīvotāju. Lielākā daļa mežu atrodas tropu joslā (45%), kam seko boreālie, mērenās joslas un subtropu meži. Pēc reģioniem vislielākā mežu platība ir Eiropā (ieskaitot Krieviju - 25% no pasaules kopapjoma), bet visaugstākais mežainums ir Dienvidamerikā (49% no sauszemes). Vairāk nekā puse (54%) no visiem pasaules mežiem ir koncentrēta tikai piecās valstīs — Krievijā, Brazīlijā, Kanādā, ASV un Ķīnā.

Mežu bilance, atmežošana un stādītie meži.

Lai gan kopējā mežu platība pasaulē turpina samazināties, mežu platības tīrais zudums ir kļuvis jūtami lēnāks - no 10,7 miljoniem hektāru gadā 20. gadsimta 90. gados līdz 4,12 miljoniem hektāru gadā laikposmā no 2015. līdz 2025. gadam - globālā atmežošana samazinājusies līdz 10,9 milj. ha gadā, ko daļēji kompensē jaunu mežu ieaudzēšana. Dabiski atjaunojušies meži veido 92% jeb 3,83 miljardus ha no pasaules mežiem, savukārt stādītie meži aizņem

8% jeb 312 miljonus ha, un to platība kopš 1990. gada ir pieaugusi par 120 miljoniem hektāru, īpaši Āzijā.

Koksnes krāja un oglekļa uzkrājums.

Pasaules mežu augošās koksnes krāja sasniedz 630 miljardus m^3 - vidēji 152 m^3 uz hektāru, un vislielākais koksnes krājas īpatsvars ir Dienvidamerikā (29%) un Eiropā (26%). Kopējais mežos uzkrātais oglekļa apjoms ir 714 gigatonnas (miljardi tonnu), no kurām 46% atrodas meža augsnē, bet 44% — dzīvajā biomasā.

Dabas aizsardzība un ilgtspējīga apsaimniekošana.

Pirmatnējie jeb cilvēka neskartie meži aizņem aptuveni 1,18 miljardus hektāru - 29% no kopējās mežu platības. Juridiski aizsargātās teritorijās visā pasaulē atrodas 813 miljoni hektāru jeb 20% no visiem mežiem, un kopš 1990. gada šī platība ir palielinājusies par 251 miljonu hektāru. Vairāk nekā pusei pasaules mežu (55% jeb 2,13 miljardiem ha) ir izstrādāti ilgtermiņa apsaimniekošanas plāni.

Ekonomika, koksnes ieguve un nodarbinātība.

Koksnes ieguve pasaulē ir sasniegusi vēsturiski augstāko līmeni — aptuveni 4 miljardus m^3 gadā, un tiek prognozēts, ka līdz 2050. gadam pieprasījums pēc apaļkokiem varētu pieaugt vēl par gandrīz 49%. Starptautiskais koksnes un papīra produktu eksports pārsniedz 486 miljardus ASV dolāru gadā. Pasaules meža nozarē ir nodarbināti aptuveni 42 miljoni cilvēku (1,2% no kopējās nodarbinātības pasaulē), no kuriem 58% strādā kokapstrādē un koksnes izstrādājumu ražošanā, bet aptuveni 6 miljardi cilvēku ikdienā izmanto dažādus nekoksnes meža produktus.

Īpašumtiesības un klimata riski.

Pasaules mērogā dominē publiskais īpašums - 71% pasaules mežu pieder valstīm un pašvaldībām, bet atlikušie 29% ir privātpersonu, uzņēmumu vai vietējo kopienu īpašumā. Mežu noturību arvien vairāk apdraud klimata pārmaiņu izraisīti traucējumi - ekstremāli savvaļas ugunsgrēki, kas ik gadu rada miljardiem tonnu CO_2 emisiju, sausuma periodi un invazīvo kaitēkļu savairošanās.

Pasaules un Latvijas mežu statistikas salīdzinājums

Interesanti ir salīdzināt pasaules rādītājus ar mūsu Latviju - ir redzams, ka Latvija ir ievērojami mežaināka, tajā ir augstāks privātīpašuma īpatsvars un meža nozarei ir daudz lielāka loma nacionālajā ekonomikā nekā pasaulē vidēji.

Mežainums un platība uz vienu iedzīvotāju.

Pasaulē vidēji meži klāj 32% sauszemes teritorijas, savukārt Latvijā mežainums sasniedz 54% (3,44 miljoni ha), kas ir par vairāk nekā divām trešdaļām virs pasaules vidējā līmeņa. Arī rēķinot uz vienu iedzīvotāju, Latvijā ir aptuveni 1,86 hektāri meža, kas ir vairāk nekā trīsarpus reizes vairāk nekā pasaulē vidēji (0,50 ha uz iedzīvotāju).

Mežu platības dinamika.

Kamēr globālā mērogā mežu platība joprojām sarūk par 4,12 miljoniem hektāru gadā tropu mežu izciršanas dēļ, Latvijā pēdējā gadsimta laikā mežu platība ir stabili pieaugusi un saglabājas nemainīgi augsta. Tāpēc Latvijas ekoaktīvistu un t.s."sabiedriskā mēdija" dažu darbinieku pastāvīgi lietotā vārdkopa "mežu izciršana" attiecībā uz mūsu valsti ir absolūti nevietā un uzskatāma par apzinātu dezinformāciju!

Koksnes krāja un apsaimniekošanas plānošana.

Latvijā vidējā augošās koksnes krāja uz vienu hektāru ir aptuveni 195 - 200 m^3/ha - kopējā krāja ir aptuveni 680 milj. m^3, kas ir par aptuveni trešdaļu augstāka nekā pasaules vidējais rādītājs - 152 m^3/ha. Tāpat Latvijā gandrīz visiem apsaimniekotajiem mežiem ir spēkā esošas meža inventarizācijas un apsaimniekošanas plāni, kamēr pasaulē šādi plāni aptver tikai 55% mežu.

Īpašumtiesību struktūra.

Pasaulē kopumā valsts pārvalda 71% mežu, savukārt Latvijā īpašumtiesības ir sadalītas patiešām līdzsvaroti - apmēram 50% pieder valstij un 50% privātajiem un pārējiem īpašniekiem.

Ekonomiskā nozīme.

Pasaules mērogā meža nozare nodrošina 1,2% no kopējās nodarbinātības un ap 1% no globālā IKP. Latvijā meža nozares (mežsaimniecības, kokapstrādes un mēbeļu ražošanas) īpatsvars sasniedz 5,4 % no valsts IKP un veido ap piekto daļu no visa preču eksporta, padarot to par vienu no nozīmīgākajām tautsaimniecības nozarēm.

Avoti: *ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (FAO) globālais pārskats Global Forest Resources Assessment 2025 (FRA 2025). FAO ziņojums par pasaules mežu stāvokli The State of the World's Forests 2024 / 2026. FAO, Starptautiskās Darba organizācijas (ILO) un Tīnena institūta pētījums par globālo nodarbinātību meža nozarē Global Forest-Sector Employment Estimates (2026). Latvijas Valsts meža dienesta un Centrālās statistikas pārvaldes dati par Latvijas meža nozari.*